

บทที่ 3

รัฐบาลกับอุตสาหกรรมประกันภัย

หัวข้อการศึกษา

1. การควบคุมธุรกิจการประกันภัยในประเทศไทย
2. กฎหมายควบคุมธุรกิจการประกันภัย
 - 2.1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 20
 - 2.2 พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510
 - 2.3 พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510

สาระสำคัญ

1. การที่รัฐต้องเข้ามาควบคุมธุรกิจการประกันภัย ก็เนื่องจากกิจการประเภทยานี้เป็นกิจการเกี่ยวกับความผาสุกของปวงชน ความมั่นคงของเศรษฐกิจส่วนรวม
2. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 20 เป็นกฎหมายแม่บท กำหนดหลักเกณฑ์ในการทำสัญญาประกันภัย สิทธิหน้าที่ ของผู้เอาประกันภัย และความรับผิดชอบของผู้รับประกันภัย
3. พระราชบัญญัติประกันวินาศภัยและพระราชบัญญัติประกันชีวิต มุ่งควบคุมส่งเสริมธุรกิจการประกันภัยให้มีความเจริญก้าวหน้า มั่นคง รักษาความเป็นธรรมระหว่างผู้เอาประกันและผู้รับประกัน

จุดมุ่งหมาย

เมื่อได้ศึกษาบทที่ 3 แล้ว จะมีความรู้เรื่อง

1. ความจำเป็นที่รัฐต้องเข้าควบคุมการดำเนินงานธุรกิจประกันภัย
2. หลักเกณฑ์ในการทำสัญญาประกันภัย
3. ระเบียบและวิธีการควบคุมการดำเนินงานของบริษัทประกันภัย

บทที่ 3

รัฐบาลกับอุตสาหกรรมประกันภัย

การประกันภัย เป็นผลสืบเนื่องมาจากความสำคัญของการสร้างความมั่นคงของสังคม ซึ่งได้พัฒนาจากการเล็งเห็นประโยชน์ของการร่วมทุกข์ร่วมสุข และการเข้าช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ของบุคคลในสังคม เพราะสังคมก็คือองค์การที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกัน โดยช่วยเหลือ พึ่งพากัน ค้ำค้ำกัน บุคคลที่อยู่ในสังคมเดียวกันควรได้รับการถ่ายเทส่วนเฉลี่ยของการได้และเสียของภัยที่เกิดขึ้น เมื่อผู้ใดได้รับความเสียหายจากภัยของสังคม รัฐมีหน้าที่เข้าช่วยเหลือโดยหาทางจัดภัยหรือช่วยบรรเทา ความเดือดร้อนนั้น และต้องรับผิดชอบโดยตรงในอันที่จะช่วยค้ำจุนให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข

กิจการประกันภัยนั้น ในบางประเทศ รัฐเป็นผู้ดำเนินการประกันภัยทุกประเภทเอง แต่ในบางประเทศก็อนุญาตให้เอกชนทำกันเองได้ โดยรัฐเข้าช่วยเหลือและดูแลสอดส่องเท่านั้น แต่กิจการเกี่ยวกับการประกันสังคม รัฐจะเข้าดำเนินการเฉพาะบางอย่างที่เห็นว่าจำเป็น โดยมุ่ง จะให้เกิดการประหยัด และมีสมรรถภาพให้ความเป็นธรรมกับประชาชน เพราะถือว่าเป็นกิจการ ที่มีความยุ่งยากและเป็นภาระหนักเกินกว่าที่จะมอบหมายให้เอกชนจัดทำ เช่น การประกันการว่างงาน ความชรา มารดาและเด็ก เป็นต้น

ความมุ่งหมายที่รัฐมีความจำเป็นเข้าควบคุมสอดส่องผู้รับประกันภัยอย่างใกล้ชิด ก็เพื่อที่จะให้ผู้รับประกันภัยได้ดำเนินการไปด้วยดี มีหลักฐานในทางการเงินมั่นคง สามารถให้ความช่วยเหลือหรือจ่ายค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ได้ตามจำนวนที่ตกลงกันได้ และให้ผู้รับประกันภัย ได้ปฏิบัติต่อผู้เอาประกันภัยด้วยความเป็นธรรม¹

1. Albert H. Mowbray & Ralph H. Blanchard : Insurance, Its Theory and Practice in the United States, 1954, p. 48

การควบคุมกิจการบริษัทประกันภัยในประเทศไทย

เนื่องจากรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของกิจการประกันภัย อันถือว่าเป็นกิจการอันกระทบกระเทือนถึงความปลอดภัยของประชาชน จึงได้ตรากฎหมายออกมาเพื่อควบคุมเมื่อประมาณ 75 ปีที่ผ่านมา นั่นก็คือพระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท ร.ศ. 130 ซึ่งประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ร.ศ. 130 (หรือ พ.ศ. 2454) มีข้อความในหลักมาตรา 115 ว่า "บริษัทเดินรถไฟ รถราง บริษัทประกันต่าง ๆ บริษัททำการคลังเงินเหล่านี้ ท่านห้ามมิให้ตั้งขึ้น นอกจากได้รับพระบรมราชานุญาต" ความในพระราชบัญญัตินี้ไม่ปรากฏว่า มีข้อบังคับหรือเงื่อนไขเพื่อควบคุมการดำเนินงานกิจการของบริษัทประกันภัยแต่ประการใด คงบัญญัติแต่เพียงว่าก่อนจะจัดตั้งบริษัทรับประกันภัย ต้องได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตเสียก่อนเท่านั้น การควบคุมการดำเนินงานกิจการของบริษัทรับประกันภัยสมัยแรก จึงยังไม่รัดกุมเท่าที่ควร

เมื่อได้ชำระสะสางบรรดาตัวบทกฎหมายต่าง ๆ เป็นครั้งแรก ก็ได้มีประกาศพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บทบัญญัติบรรพ 3 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2468 ได้มีมาตราหนึ่งในลักษณะ 22 ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท คือ มาตรา 1014 บัญญัติไว้ความว่า "ห้ามมิให้ตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทขึ้นเพื่อทำการค้าในการรถไฟ ประกันภัย ธนาคารหรืออาคารที่ดินและจำนองไว้แต่จะตั้งขึ้นโดยประกาศพระราชทาน พระบรมราชานุญาตพิเศษ" และในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ฉบับนี้ก็มีบทบัญญัติลักษณะ 20 ว่าด้วยประกันภัย กล่าวถึงการทำสัญญาประกันภัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่และความเกี่ยวพันระหว่างผู้รับประกันภัยกับผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันประโยชน์ แต่ยังไม่มียกเว้นบทบัญญัติในทำนองควบคุมการดำเนินงานของผู้รับประกันภัยแต่อย่างใด ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ฉบับนี้ ใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2468

ครั้งต่อมา ได้มีประกาศพระราชกฤษฎีกาให้ยกเลิกประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

บรรพ 3 ฉบับประกาศใช้เมื่อ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2468 และให้ใช้บทบัญญัติ บรรพ 3 ที่ตราชำระใหม่ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2472 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน โดยคงมีบทบัญญัติในลักษณะ 20 ว่าด้วยประกันภัย ตั้งแต่มาตรา 861 ถึงมาตรา 897 ทำนองเดียวกับที่บัญญัติไว้ในบรรพ 3 ฉบับที่ถูกลบเลิกไป

ในระหว่างที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ฉบับแรกยังคงใช้บังคับอยู่นั้น ได้มีประกาศให้ใช้ "พระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัย หรือ ผาสุกแห่งสาธารณชน พุทธศักราช 2471" ตั้งแต่วันที่ 14 ตุลาคม 2471 เป็นต้นมา ปรากฏเหตุผลที่ออกกฎหมายฉบับนี้ว่า "โดยที่ทรงพระราชดำริว่า พานิชย์และอุตสาหกรรมของประเทศไทยได้พัฒนาการถึงความปลอดภัย หรือ ผาสุกแห่งสาธารณชน เพื่อคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของพสกนิกรให้เป็นที่เรียบร้อยสืบไป" และในจำนวนกิจการค้าขายหลายอย่างที่กระทบถึงความปลอดภัยหรือ ผาสุกแห่งสาธารณชนตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ก็มีกิจการประกันภัยรวมอยู่ด้วยอย่างหนึ่ง ดังปรากฏตามความในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ว่า

"มาตรา 7 ห้ามมิให้บุคคลผู้ใดประกอบกิจการประกันภัย ฯลฯ หรือกิจการอื่นอันมีสภาพคล้ายคลึงกันในกรุงสยาม เว้นแต่จะได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะการนั้น

ในเวลาที่ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะการ ห้ามมิให้ประกอบกิจการค้าขายดังกล่าวในกรุงสยาม เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตจากรัฐบาลเสนาบดี เจ้าหน้าที ฯลฯ"

และมีบทบัญญัติมาตรา 8 กำหนดโทษทางอาญาไว้สำหรับผู้ละเลยไม่ปฏิบัติตามบทแห่งพระราชบัญญัตินั้น ในการนี้ได้มีประกาศพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงพาณิชย์และคมนาคม ในขณะนั้น เป็นเจ้าหน้าที่ผู้รักษาการอันเกี่ยวกับการประกันภัย ซึ่งต่อมาก็ได้มีประกาศของผู้แทนเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม ลงวันที่ 12 สิงหาคม 2472 ความว่า "บุคคลผู้ใดจะเริ่มประกอบกิจการประกันภัย จำเป็นต้องขอรับอนุญาตก่อน และบุคคลที่ประกอบกิจการประกันภัยอยู่แล้ว ฯลฯ ต้องขอรับอนุญาต ฯลฯ ก่อนที่จะได้รับอนุญาตนั้น ผู้อนุญาตจำต้องปฏิบัติ

ตามเงื่อนไขบางอย่างซึ่งจะขอตรวจดูได้ที่กระทรวงพาณิชย์และคมนาคม”

เงื่อนไขซึ่งกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมได้กำหนดขึ้นไว้ในชั้นแรกนี้ ได้ทำเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บรรดาผู้รับประกันภัยสมัยนั้นน่าจะมีแต่เฉพาะบริษัทของชาวต่างประเทศเท่านั้น และเงื่อนไขฉบับแรกนี้ ก็มีข้อความกำหนดไว้ไม่มากนักกล่าวคือ กำหนดว่าต้องมีทุนที่จะชำระแล้วอย่างน้อย 2 แสนบาท ต้องฝากหลักทรัพย์ไว้กับรัฐบาลไทย หรือสถานทูตในต่างประเทศ ต้องพิมพ์โฆษณาฐานะการเงินของบริษัทในหนังสือพิมพ์เป็นประจำปี และกำหนดให้ส่งรายงานแสดงกิจการประจำปีและรายงานแสดงทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม นับว่าเป็นก้าวแรกของการเริ่มงานควบคุมบริษัทรับประกันภัยที่ประกอบกิจการในประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2492 กระทรวงเศรษฐกิจ ซึ่งได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าหน้าที่รักษาการอันเกี่ยวกับการประกันภัย ได้ประกาศกำหนดเงื่อนไขควบคุมกิจการประกันภัยชั้นใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดของเงื่อนไขมากขึ้นกว่าประกาศของผู้แทน และเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม ฉบับลงวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2492 แต่แม้จะมีข้อความและรายละเอียดมากขึ้นก็ตาม เงื่อนไขฉบับปี พ.ศ. 2492 ก็ยังขาดหลักการสำคัญที่ควรจะมีอีกหลายอย่าง ทั้ง ๆ ที่เงื่อนไขฉบับนี้ได้แก้ไขเพิ่มเติมอีกสองครั้งในปี พ.ศ. 2494 และในปี พ.ศ. 2499 เงื่อนไขที่ประกาศใช้นี้ยังไม่รัดกุมเท่าที่ควร และมีช่องโหว่อยู่มาก อันเป็นผลให้การควบคุมบริษัทรับประกันภัยไม่รัดกุมเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จาก การที่บริษัท นครหลวงประกันชีวิต จำกัด ตกเป็นบุคคลล้มละลาย อันก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนประมาณค่ามิได้ ดังนั้นในปี พ.ศ. 2507 รัฐบาลจึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย และร่างพระราชบัญญัติประกันชีวิต เข้าสู่ที่พิจารณา สภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อให้มีกฎหมายควบคุมการประกอบการประกันภัยสองชนิดนี้ขึ้นไว้โดยเฉพาะ ซึ่งในที่สุดร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้ก็ได้รับการประกาศใช้เป็นกฎหมาย เมื่อวันที่ 15 เมษายน พุทธศักราช 2510¹

1. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 84 ตอนที่ 32 (ฉบับพิเศษ) วันที่ 15 เมษายน 2510

เหตุผลของการประกาศใช้พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้ ตามที่ปรากฏในราชกิจจานุ-
 เบกษา พอนำมากล่าวรวมกันได้ดังนี้ คือ "ขณะนี้ยังไม่มีกฎหมายควบคุมการประกันวินาศภัย
 และการประกันชีวิต โดยเฉพาะการควบคุมกิจการดังกล่าวได้อาศัยเงื่อนไขควบคุมพิจารณา
 การประกันภัย ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขาย อันกระทบถึงความ
 ปลอดภัย หรือผาสูกแห่งสาธารณชน พุทธศักราช 2471 ซึ่งยังไม่รัดกุมพอ เป็นเหตุให้บริษัท
 ประกันวินาศภัยและบริษัทประกันชีวิตฐานะการเงินไม่มั่นคง ทำให้ผู้เอาประกันวินาศภัยและผู้เอา
 ประกันชีวิตเสียเปรียบ และไม่ได้รับความคุ้มครองเท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายทั้ง
 สองฉบับขึ้น เพื่อควบคุมบริษัทประกันวินาศภัย และบริษัทประกันชีวิตให้ดำเนินการ โดยสิ่ง
 เห็นถึงผลประโยชน์ของผู้เอาประกันวินาศภัย และผู้เอาประกันชีวิต มิให้ดำเนินการไปในทาง
 ที่เสี่ยงภัย และเพื่อส่งเสริมกิจการประกันภัยให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นให้ทันกับความต้องการของ
 ประชาชน เพราะการประกันวินาศภัย เป็นการช่วยให้ผู้ที่ถูกละเมิดทางร่างกายและทรัพย์สิน
 ได้รับความเสียหาย และช่วยบรรเทาความเดือดร้อนแก่เจ้าของทรัพย์สินที่ได้เอาประกัน เมื่อ
 ก่อให้เกิดความปลอดภัยและความเชื่อมั่นแก่ผู้ประกอบการค้าและอุตสาหกรรม ในการลงทุนใน
 ประเทศได้อย่างดีอีกด้วย และเพราะการประกันชีวิต นอกจากจะช่วยบรรเทาความเดือดร้อน
 ทางการเงินแก่ผู้เอาประกันชีวิตแล้ว ยังเป็นสถาบันการเงินที่สำคัญในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ
 ของประเทศอีกด้วย"

ข้อที่ควรสังเกตก็คือ พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย และพระราชบัญญัติประกันชีวิต
 มุ่งในทาง**"ควบคุม"** บริษัทประกันภัยให้ดำเนินการโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้เอาประกันภัย
 มิได้มีผลเป็นการยกเลิกบทบัญญัติว่าด้วยประกันภัยในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3
 แต่ประการใด หลักการเกี่ยวกับเรื่องสัญญาประกันภัยคงเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมาย
 แพ่งและพาณิชย์ นอกจากในบางเรื่องซึ่งพระราชบัญญัติใหม่ทั้งสองฉบับนี้ จะได้บัญญัติเพิ่มเติมขึ้น
 อีก ซึ่งเราจะได้ศึกษากันต่อไป

อนึ่ง เมื่อต้นปี พ.ศ. 2515 ได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับ 58¹ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน พุทธศักราช 2471 ที่ได้กล่าวถึงข้างต้น พร้อมทั้งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติกำหนดกระทรวง เจ้าหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายฯ โดยมีความในข้อ 5 ของประกาศคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว ความว่า "เมื่อได้มีประกาศของรัฐมนตรีกำหนดกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ หรือกิจการอันมีสภาพคล้ายคลึงกัน ให้เป็นกิจการที่ต้องขออนุญาต ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบกิจการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี

1. การประกันภัย ฯลฯ"

และมีข้อ 21 กำหนดว่า "ให้ถือว่ากิจการประกันภัย ฯลฯ เป็นกิจการที่รัฐมนตรีได้ประกาศตามข้อ 5 แล้ว ฯลฯ" ซึ่งก็มีผลว่า ผู้ใดจะประกอบกิจการประกันภัยไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี (คือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นกระทรวงที่มีอำนาจ และหน้าที่เกี่ยวกับกิจการประกันภัย ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ข้อ 12) และในขณะเดียวกันก็มีข้อ 6 กำหนดว่า "ในกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะ ว่าด้วยกิจการตามที่ระบุไว้ในข้อ 3 หรือข้อ 5 การประกอบกิจการดังกล่าว ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยกิจการนั้น" ซึ่งมีผลว่าการประกอบกิจการประกันภัย จะต้องดำเนินการไปตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยกิจการนี้โดยเฉพาะ

1. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 89 ตอนที่ 15 (ฉบับพิเศษ) วันที่ 27 มกราคม 2515

กฎหมายควบคุมธุรกิจประกันภัย

รัฐควบคุมธุรกิจประกันภัยโดยใช้มาตรการทางกฎหมายเป็นเครื่องมือ หน่วยงานทางราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องนี้คือ สำนักงานประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ ปัจจุบันมีกฎหมายเกี่ยวข้องกับธุรกิจการประกันภัยอยู่ 3 ฉบับ คือ

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 20

ว่าด้วยประกันภัย เริ่มตั้งแต่มาตรา 861 ถึงมาตรา 897 รวมทั้งสิ้น 36 มาตรา ส่วนใหญ่เป็นการกำหนดลักษณะเฉพาะของสัญญาประกันภัย สิทธิและหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัย เนื่องจากมีลักษณะเป็นกฎหมายสาขาเอกชน คู่สัญญาอาจตกลงยกเว้นหรือเพิ่มเติมสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบในเรื่องการประกันภัยได้ แต่ก็มีบางส่วนที่มีลักษณะเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ซึ่งคู่กรณีจะตกลงยกเว้นความรับผิดชอบมิได้ ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในการควบคุมการประกันภัย ซึ่งจะได้อธิบายในรายละเอียดกันต่อไป

2. พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พุทธศักราช 2510

เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการจัดตั้งบริษัทประกันวินาศภัย การดำเนินงานของบริษัท เพื่อให้มีหลักประกันความมั่นคง สามารถดำเนินงานไปด้วยดี รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมให้ธุรกิจประกันวินาศภัยเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

3. พระราชบัญญัติประกันชีวิต พุทธศักราช 2510

เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมการจัดตั้งบริษัทประกันชีวิต การดำเนินงานของบริษัท ฐานะการเงิน อัตราเบี้ยประกัน ตลอดจนการลงทุนของบริษัท ทั้งนี้ เพื่อให้เกิด

ความมั่นคง เป็นหลักประกันสำหรับประชาชนผู้เอาประกัน เพราะธุรกิจประกันชีวิตเป็นกิจการที่ยาวนานต่อเนื่อง จำต้องมีกฎหมายควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด ป้องกันมิให้บริษัทดำเนินการผิดพลาด อันจะเกิดความเสียหายต่อประชาชน รวมทั้งสนับสนุน ส่งเสริมพัฒนาให้การประกันชีวิตมีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย

กฎหมายลักษณะนี้บัญญัติถึงลักษณะเฉพาะของสัญญาประกันภัย อันเป็นเอกเทศสัญญาประเภทหนึ่ง นับเป็นกฎหมายแม่บทของการประกันภัย โดยเฉพาะลักษณะสาระสำคัญของสัญญาประกันภัย สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เอาประกันและผู้รับประกัน ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้เป็น 5 ประการดังนี้

1.1 หลักเกี่ยวกับส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้ (Principle of Insurable Interest)

หลักเรื่องนี้มีสำคัญต่อการประกันภัยมาก ตามความในมาตรา 863 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติไว้ความว่า "อันสัญญาประกันภัยนั้น ถ้าผู้เอาประกันมิได้มีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยนั้นไซ้ ท่านว่าย่อมไม่ผูกพันคู่สัญญาแต่อย่างใด" ซึ่งหมายความว่า กฎหมายได้กำหนดบังคับให้ผู้เอาประกันภัยต้องมีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัย ถ้าไม่มีส่วนได้เสียสัญญาประกันภัยที่ทำขึ้นก็ไม่เป็นผลบังคับ ไม่อาจถือเอาประโยชน์จากการประกันภัยนั้นได้

คำว่า "ส่วนได้เสีย" นี้ ไม่มีบทนิยามไว้อย่างชัดเจนในชั้นแรกที่เริ่มมีการทำสัญญาประกันภัยก็มีได้มีกฎหมายกำหนดไว้แต่ประการใด เพิ่งจะมีปรากฏขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1746¹

1. ไชยยศ เหมะรัชตะ, กฎหมายว่าด้วยประกันภัย (กรุงเทพมหานคร, โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525) หน้า 44

โดยประเทศอังกฤษได้ออกกฎหมายวางข้อกำหนดเกี่ยวกับการเอาประกันเรือและสินค้าว่า ผู้เอาประกันภัยจะต้องเป็นเจ้าของเรือและสินค้า ทั้งนี้ เพราะปรากฏว่ามีเรือบรรทุกสินค้าจำนวนมากได้หายสาบสูญหรือถูกทำลายไปโดยวิธีการอันมิชอบ ซึ่งอาจเนื่องมาจากผู้เอาประกันที่มีมิใช่เจ้าของเรือหรือเจ้าของสินค้านั้นมีส่วนอยู่ด้วย เพราะนอกจากผู้เอาประกันจะไม่มีอะไรต้องเสียหายจากการสูญเสยเรือและสินค้าแล้ว ยังมีสิทธิได้รับเงินค่าประกันด้วย จึงเป็นธรรมดาที่ผู้เอาประกันภัยซึ่งมิใช่เจ้าของเรือหรือเจ้าของสินค้าอาจจะต้องการให้เรือและสินค้าถูกทำลายหรือสูญหายเพื่อจะได้เงินประกัน

ต่อมาในปี ค.ศ. 1774 ประเทศอังกฤษก็ได้ออกกฎหมายอีกฉบับหนึ่งวางข้อกำหนดเกี่ยวกับการประกันชีวิตว่า โดยมีสาระสำคัญคือ ห้ามมิให้มีการประกันชีวิตบุคคลใด ๆ ในเมื่อปรากฏว่าผู้เอาประกันชีวิตนั้นไม่มีส่วนได้เสียในชีวิตหรือความตายของบุคคลที่ตนเอาประกันชีวิตนั้น

ในประเทศสหรัฐอเมริกา¹ ในระยะแรกก็ไม่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องส่วนได้เสียในการเอาประกันภัยได้ ทำนองเดียวกับประเทศอังกฤษ แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับการเอาประกันชีวิต ศาลในสหรัฐอเมริกาส่วนมากก็ได้ยอมรับหลักที่ว่า สัญญาประกันชีวิตที่ผู้เอาประกันมิได้มีส่วนได้เสียในชีวิตของผู้ที่ตนเอาประกันไว้เป็น "สัญญาการพนัน" (wagering contract) ซึ่งไม่มีผลบังคับกันได้ สำหรับการประกันวินาศภัย ศาลสหรัฐอเมริกาก็ถือหลักว่า ผู้เอาประกันภัยจะต้องมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่เอาประกันภัยไว้ จึงจะมีสิทธิเรียกร้องให้ผู้รับประกันภัยชดใช้ค่าเสียหายเมื่อเกิดวินาศภัยขึ้น ในระยะต่อมาศาลในมลรัฐต่าง ๆ ใน

1. จาร์รัส เชมะจาร์, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยประกันภัย (กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภา 2515) หน้า 26

สหรัฐอเมริกาได้นำหลักนี้ไปปฏิบัติในกฎหมายของมลรัฐเพื่อให้มีผลบังคับโดยตรงแล้ว

นอกจากประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาแล้ว ประเทศอื่น ๆ ส่วนมากต่างก็มีกฎหมายบังคับในข้อที่ว่า "ผู้เอาประกันภัยต้องมีส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัย" ไว้ทำนองเดียวกัน

สรุป ความหมายของคำว่า ส่วนได้เสีย นั้น ได้แก่ "เหตุการณ์หรือภัยที่เกิดขึ้นแก่ชีวิตหรือทรัพย์สินใดแล้ว มีผลกระทบมาถึงบุคคลคนหนึ่ง ทำให้เขาได้รับความเสียหาย"

ส่วนได้เสียในสัญญาประกันวินาศภัย มี 2 ประการคือ

ก. ความเสียหายนั้นต้องสามารถประมาณ หรือคำนวณค่าเสียหายเป็นเงินได้ตามนัยมาตรา 863 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ถ้าหากความเสียหายนั้นไม่อาจคำนวณราคาเป็นเงินได้แล้ว ก็ไม่อาจนำมาประกันวินาศภัยได้

ข. ส่วนได้เสียนั้นต้องเป็นสิทธิหรือความรับผิดชอบตามกฎหมาย ซึ่งมีได้ในฐานะผู้ทรงสิทธิหรือบุคคลสิทธิ สิ่งที่เป็นความหวังที่คาดหมายได้อย่างแน่นอน ก็สามารถนำมาเอาประกันได้

ส่วนได้เสียในสัญญาประกันชีวิต มี 2 ประการ คือ

ก. การประกันชีวิตของตนเอง บุคคลทุกคนย่อมมีส่วนได้เสียในชีวิตของตน ผู้เอาประกันชีวิตย่อมสามารถกำหนดจำนวนเงินที่ตนต้องการให้ผู้รับประกันชีวิตจ่ายให้ตนเองหรือผู้รับประโยชน์ โดยไม่จำกัดจำนวน จะทำสัญญาเอาประกันไว้มากน้อยเท่าใดก็ย่อมทำได้ ตราบเท่าที่ตนมีกำลังการเงินพอที่จะชำระเบี้ยประกัน และผู้รับประกันยินดีที่จะรับประกัน

เนื่องจากชีวิตและร่างกายนั้นหากเกิดความเสียหาย ก็เป็นความเสียหายที่ไม่อาจประมาณเป็นเงินได้ หรือความเจ็บปวดที่ได้รับ ความเจ็บช้ำน้ำใจ หรือความเศร้าโศกเสียใจที่ต้องเสียคนที่เรารักและเคารพ ชีวิตร่างกายหรืออวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายคนนั้น ย่อมไม่สามารถประมาณราคาเป็นเงินได้ แต่ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการสูญเสียนี้ สามารถนำมาตีราคาเป็นเงินได้ เช่น ขาดความอุปการะ

เสี่ยงหรือสูญเสียความสามารถในการประกอบกิจการงาน

ข. การเอาประกันชีวิตบุคคลอื่น บุคคลที่อาจเอาประกันชีวิตคนอื่นได้ก็ต่อเมื่อตนมีความเกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กับผู้นั้นพอสมควรซึ่งเป็นที่เข้าใจว่า หากบุคคลผู้นั้นเสียชีวิตไป ก็จะทำให้ความสูญเสีย ความเดือดร้อนหรือเป็นเหตุให้ตนต้องรับผิดชอบ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เอาประกันกับผู้ถูกเอาประกันมีได้ในฐานะผู้บุพการี-ผู้สืบสันดาน คู่สมรส ญาติ และในฐานะผู้มีความสัมพันธ์ในทางธุรกิจได้แก่เจ้านาย กับ ลูกหนี้ นายจ้าง กับ ลูกจ้าง เป็นต้น

จากบทบัญญัติในมาตรา 863 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ถือว่าเป็นบทบังคับเด็ดขาด ผู้เอาประกันภัยต้องมีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัย หากมิได้มีส่วนได้เสียแล้วสัญญาประกันภัยนั้นก็ไม่มีผลบังคับ

1.2 หลักเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ต่อกันเป็นอย่างยิ่ง (Contract of the

most good faith)

"ตามหลักทั่วไปของการทำนิติกรรมสัญญา แม้จะกำหนดให้บุคคลต้องใช้สิทธิของตนโดยสุจริต แต่คู่สัญญาต่างก็มีสิทธิที่จะต่อรองเงื่อนไข ข้อตกลงในสัญญาให้เป็นผลดีที่สุดแก่ฝ่ายตน แม้ว่ากฎหมายจะห้ามกล่าวเท็จ แต่ก็ไม่จำเป็นต้องอธิบายชี้ช่องให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเห็นข้อได้เปรียบเสียเปรียบ เป็นหน้าที่ของคู่สัญญาแต่ละฝ่ายจะต้องสืบสวนใคร่ครวญส่วนได้เสียของตนเอง"¹ เหตุผลดังกล่าวนี้จะเป็นธรรมก็ต่อเมื่อ คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีโอกาสเท่าเทียมกันในอันที่จะทราบรายละเอียดต่าง ๆ ในเรื่องที่จะทำนิติกรรมสัญญานั้น ๆ

1. วารุณี อินทนปสาธน์ การเกิดและผลบังคับของสัญญาประกันชีวิต, วิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาโท นิติศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527, หน้า 13.

ในสัญญาประกันภัย คู่สัญญาฝ่ายผู้รับประกันไม่มีโอกาสทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับภัยที่รับประกัน ฝ่ายผู้เอาประกันเป็นฝ่ายที่ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ แต่เพียงฝ่ายเดียว ดังนั้นตามมาตรา 865 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงบัญญัติไว้ความว่า "ถ้าในเวลาทำสัญญาประกันภัยผู้เอาประกันภัยก็ดีหรือในกรณีประกันชีวิตบุคคล อันการใช้เงินยอมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของเขานั้นก็ดี รู้อยู่แล้ว ละเว้นเสียไม่เปิดเผยข้อความจริงซึ่งอาจจะจูงใจผู้รับประกันให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีก หรือให้บอกปิด ไม่ยอมทำสัญญาหรือว่ารู้อยู่แล้วแถลงข้อความอันเป็นเท็จให้รู้ท่านว่าสัญญานั้นเป็นโมฆะ" ผลการไม่เปิดเผยข้อความจริงหรือแถลงข้อความเท็จนั้น มีผลให้ฝ่ายผู้รับประกันมีสิทธิบอกล้างสัญญาประกันภัยนั้นได้

หลักเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ต่อกันเป็นอย่างยิ่งนั้น มีดังนี้

1.2.1 ผู้เอาประกันมีหน้าที่เปิดเผยข้อความจริงให้ผู้รับประกันทราบ

ปกติผู้เอาประกันเป็นฝ่ายรู้แต่ฝ่ายเดียว ผู้รับประกันจะรู้ได้ก็แต่จากคำแถลงของผู้เอาประกันเท่านั้น กฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศเกือบทุกประเทศ ก็บัญญัติให้ผู้เอาประกันเปิดเผยข้อความจริงอันควรรู้ให้ผู้รับประกันได้ทราบ เพื่อผู้รับประกันจะได้พิจารณาเห็นว่า ตนควรจะเข้ารับเสี่ยงภัยหรือไม่เพียงใด หรือหากจะรับก็ควรกำหนดเงื่อนไข หรือจำนวนเงินเบี้ยประกันให้สูงเพิ่มมากขึ้นเพียงใด หากผู้เอาประกันไม่เปิดเผยข้อเท็จจริง หรือปกปิดความจริงที่สมควรให้ผู้รับประกันได้ทราบ ผู้รับประกันก็ย่อมตกอยู่ในฐานะเสียเปรียบ ถือได้ว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม

มีคดีของศาลอังกฤษที่โด่งดังในสมัยศตวรรษที่ 16 และถือว่าเป็นคดีที่ได้วางหลักสุจริตอย่างยิ่งครบถ้วนเป็นมาตรฐานของสัญญาประกันภัยมาจนบัดนี้ คือคดีระหว่าง Cater U Bochm (1766) Lord Mansfield ซึ่งเป็น Chief Justice ของศาลสูงของประเทศอังกฤษ ในปี ค.ศ. 1756 และได้เป็น Master of the Roll ซึ่งถือว่าเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติมากในตำแหน่งผู้พิพากษาศาลสูง ท่านผู้นี้มีความสนใจในหลักเกณฑ์ ของการประกันภัยทางทะเล ซึ่งมีขึ้นในประเทศอังกฤษในขณะนั้นมาก เมื่อคดีเกี่ยวกับ Marine Insurance

มาสู่ศาล ท่านจึงได้พิจารณาวางหลักเกณฑ์ในเรื่อง Utmost Good Faith Insurance ไว้ในคดีนี้ ดังต่อไปนี้

ก. สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาเสี่ยงภัยชนิดหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยข้อความจริงเฉพาะที่อยู่ในความรู้เห็นของผู้เอาประกันภัยมาคำนวณความเปลี่ยนแปลงที่ไม่แน่นอนในอนาคต

ข. ตามปกติแล้วผู้รับประกันต้องเชื่อในคำบอกกล่าวของผู้เอาประกันภัยว่า ผู้เอาประกันภัยจะไม่ชักนำให้หลงเชื่อในเหตุการณ์ที่ไม่จริง ซึ่งจะทำให้การประมาณการเสี่ยงภัยผิดพลาด มิฉะนั้นสัญญานี้ตกเป็นโมฆะ

ค. แม้การปิดบังอำพรางนั้นจะทำโดยสำคัญผิด ปราศจากความตั้งใจฉ้อโกง แต่ในด้านของผู้รับประกันภัยแล้วย่อมถือว่าถูกลวงผิดอยู่นั่นเอง

ง. การปกปิดข้อความจริงนั้น เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้วินาศภัยที่เกิดขึ้นนั้นแตกต่างไปจากภัยที่ผู้รับประกันภัยเข้าใจและตกลงรับเข้าเสี่ยงภัยที่ผิดไปจากความเป็นจริง

การประกันชีวิต ผู้มีหน้าที่เปิดเผยข้อความจริงคือ ตัวผู้เอาประกันชีวิตนั่นเอง แต่ถ้าเป็นกรณีผู้เอาประกันเอาประกันชีวิตผู้อื่น หน้าที่เปิดเผยความจริงหาได้ตกอยู่กับผู้เอาประกันแต่ผู้เดียวไม่ เพราะข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในตัวผู้ถูกเอาประกันชีวิตนั้น ผู้เอาประกันเองก็อาจไม่รู้ดีกว่าผู้รับประกัน ตัวผู้รู้ข้อความจริงก็คือ ผู้ที่ถูกเอาประกันชีวิตนั้นต่างหาก กฎหมายจึงได้บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของบุคคลอื่นใช้เงินยอมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของเขานั้น (ผู้เอาประกันหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิต) เป็นผู้ที่มีหน้าที่เปิดเผยความจริงนั้น

1.2.2 ข้อความจริงที่ต้องเปิดเผย

ก. ต้องเป็นข้อความจริงที่อยู่ในความรู้ของผู้เอาประกัน ต้องเป็นความรู้โดย

1. สิทธิโชค ศรีเจริญ, ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกำรประกันภัย, เอกสารทางวิชาการ ชุดที่ 4 สมาคมประกันวินาศภัย (กรุงเทพมหานคร ปทุมทองการพิมพ์, 2529), หน้า 100

แท้ (Actual knowledge) รวมทั้งเป็นข้อความที่น่าจะรู้ด้วย ข้อความจริงที่ต้องเปิดเผยนี้คือ ข้อความจริงที่หากผู้รับประกันภัยรู้ อาจจงใจให้เรียกเบี้ยประกันสูงขึ้นหรือบอกปิดไม่ขอทำสัญญารับประกัน เรื่องนี้ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน จะต้องเป็นข้อความจริงที่มีลักษณะอย่างใด กฎหมายต่างประเทศก็มีได้บัญญัติไว้ชัดเจน กฎหมายไทยของเราก็เช่นกัน จึงต้องอาศัยแนวคำพิพากษากฎีกาเป็นเครื่องประกอบการพิจารณา ดังเช่น

คำพิพากษากฎีกาที่ 1675/2500 ผู้ขอเอาประกันชีวิตตนเอง ได้แจ้งไว้ในคำขอเอาประกันภัยว่า มีอาชีพทำไร่ ไร่รถยนต์และจะเป็นผู้เสียเบี้ยประกันเอง กับแจ้งด้วยว่าไม่เคยเอาประกันไว้ก่อนเลย แต่ความจริงปรากฏว่าผู้ขอเอาประกันภัยรายนี้เป็นคนไม่มีอาชีพ และได้เอาประกันภัยไว้กับบริษัทอื่น ก่อนแล้ว ดังนั้นเป็นการแถลงข้อความเท็จในข้อสาระสำคัญ เพราะถ้าผู้รับประกันได้ทราบความจริงก็อาจจะไม่รับประกันภัยไว้ สัญญาประกันชีวิตนี้จึงเป็นโมฆียะ

คำพิพากษากฎีกาที่ 1679/2500 วินิจฉัยว่า ผู้เอาประกันตนเองแถลงข้อความเท็จจริงในเรื่องอาชีพ และแถลงว่าตนเสียเบี้ยประกันภัยเอง ความจริงไม่มีอาชีพและผู้รับประกันภัยเป็นผู้เสียเบี้ยประกัน ให้ถือว่าเป็นข้อความที่ผู้รับประกันภัยอาจไม่ทำสัญญาด้วย สัญญาประกันชีวิตจึงเป็นโมฆียะ

คำพิพากษากฎีกาที่ 355/2505 ข้อถามของบริษัทว่า เคยรักษาตัวในโรงพยาบาลหรือไม่ ด้วยโรคอะไร เคยหยุดงานเกิน 1 เดือนหรือไม่ ผู้เอาประกันชีวิตเคยเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลด้วยโรคมะเร็งในเม็ดโลหิตขาวสองเดือน กลับตอบข้อความว่าไม่เคย เป็นการปกปิดข้อความที่ต้องแถลงตามที่สัญญาประกันชีวิตฉบับนี้ จึงเป็นโมฆียะ

คำพิพากษากฎีกาที่ 505/2508 ผู้เอาประกันชีวิตปกปิดความจริงที่ว่าตนเคยเข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาล เนื่องจากเป็นโรคมะเร็งปากมดลูก และถูกผ่าตัดเอามดลูกออก สัญญาประกันชีวิตจึงเป็นโมฆียะ

ข้อความจริงที่ต้องเปิดเผยนี้ ต้องเป็นเรื่องที่ผู้เอาประกันทราบ ถ้าผู้เอาประกันไม่ทราบจึงไม่ได้เปิดเผย จะถือว่าผู้เอาประกันทำผิดหน้าที่ไม่ได้ อีกทั้งต้องเป็นเรื่องสำคัญ หากไม่ใช่เรื่องสำคัญ ถึงเปิดเผยผู้รับประกันก็ยังคงทำสัญญารับประกัน ดังเช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 715/2513 โรคไส้เลื่อนมิใช่โรคร้ายแรงที่เป็นอันตราย ผ่าตัดแล้วอาจหายได้ การที่ผู้เอาประกันมิได้แจ้งให้ทราบว่าเคยเป็นโรคนี้นี้และได้รับการผ่าตัดมาแล้ว ยังไม่ถึงขนาดที่จะอนุมานเอาได้ว่า ถ้าได้แจ้งแล้วผู้รับประกันจะเรียกเบี้ยประกันสูงขึ้นหรือไม่รับประกัน สัญญาจึงไม่เป็นโมฆียะ

ข้อความจริงใดที่จะถือว่าอาจจูงใจผู้รับประกัน เรียกเบี้ยประกันสูงขึ้น หรือบอกปิดไม่ยอมทำสัญญาประกันนั้น ต้องพิจารณาถือตามความคิดเห็นของวิญญูชนทั่วไป ไม่ถือตามความคิดเห็นของผู้เอาประกันรายใดรายหนึ่งโดยเฉพาะ

ข. การเปิดเผยข้อความจริง (Disclosure) มิได้หมายถึงการปกปิดแต่อย่างเดียว หากยังรวมถึงการแถลงข้อความอันเป็นเท็จด้วย การเปิดเผยข้อความจริงนี้ ต้องเปิดเผยให้หมดเปลือกสิ้นถ้อยกระโทงความ หากเปิดเผยเพียงครึ่ง ๆ กลาง ๆ อาจทำให้ผู้รับประกันเข้าใจความหมายผิดไปจากความจริง ก็ต้องถือว่าเป็นการแถลงเท็จเช่นกัน¹

ค. เวลาที่ต้องเปิดเผยข้อความจริง ตามความในมาตรา 865 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ใ้บัญญัติไว้ความว่า "ถ้าในเวลาทำสัญญาประกัน....." ซึ่งหมายความว่าระยะเวลาใด ๆ ก่อนที่สัญญาประกันเกิด ผู้เอาประกันต้องเปิดเผยข้อความจริงดังกล่าวข้างต้น

1. หลวงธรรมณูวุฒิกิจ, คำบรรยายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชี คินสะพัตตัวเงิน ประกันภัย, (กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง, 2477), หน้า 23

หน้าที่เปิดเผยข้อความที่มีมาก่อนทำสัญญาประกันนั้น สิ้นสุดลงเมื่อได้ทำสัญญาประกันแล้ว ต่อจากนั้นไปแม้ผู้เอาประกันจะรู้ข้อความจริงใดที่เกิดขึ้นใหม่หลังจากที่ได้ทำสัญญาประกันแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องแจ้งให้ผู้รับประกันทราบ

1.2.3 ผลการไม่เปิดเผยข้อความจริง ตามความในมาตรา 865 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ถือว่าสัญญาประกันภัยฉบับนี้เป็นโมฆียะ ผู้รับประกันมีสิทธิบอกล้างได้ แต่ถ้าหากผู้รับประกันไม่หลงเชื่อคำแถลงเท็จของผู้เอาประกันหรือเห็นว่าเป็นเรื่องไม่สำคัญ หรือผู้รับประกันตกลงทำสัญญารับประกันทั้ง ๆ ที่ทราบดีว่าผู้เอาประกันแถลงเท็จ สัญญาประกันนั้นก็ไม่ตกเป็นโมฆียะ

นอกจากนี้กฎหมายยังบัญญัติให้ผู้รับประกัน ใช้ความระมัดระวังในการรับฟังคำแถลงของผู้เอาประกัน ตามความในมาตรา 866 บัญญัติไว้ความว่า "ถ้าผู้รับประกันรู้ความจริงว่า ข้อแถลงนั้นเป็นความเท็จหรือความไม่รู้ หากใช้ความระมัดระวังดังฟังคาดหมายได้แก่วิญญูชนที่ดี ท่านให้ฟังว่า สัญญานั้นเป็นสมบูรณ์" ซึ่งมีผลทำให้ผู้รับประกันหมดสิทธิในการบอกล้าง

1.2.4 ผลการบอกล้างสัญญาประกันชีวิตโมฆียะ เมื่อฝ่ายผู้รับประกันได้บอกล้างสัญญาประกันชีวิตภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 865 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ บอกล้างภายในกำหนดเดือนหนึ่งนับแต่ทราบข้อมูลอันอาจบอกล้างได้ หรือห้าปี นับแต่วันทำสัญญาประกัน ตามมาตรา 892 กำหนดให้ฝ่ายผู้รับประกันคืนค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ ให้ผู้เอาประกันหรือทายาท

มูลค่าไถ่ถอนกรมธรรม์นี้ ผู้รับประกันต้องคำนวณไว้ล่วงหน้า จัดแจงไว้ทำรายการธรรม์เพื่อให้ผู้เอาประกันทราบ การคำนวณจำนวนเงินนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนประกันชีวิต (ผู้อำนวยการสำนักงานประกันภัย กระทรวงพาณิชย์) ปกติจำนวนเงินมูลค่าไถ่ถอนนี้จะน้อยกว่าจำนวนเบี้ยประกันที่ส่งไปแล้ว เพราะฝ่ายผู้รับประกันมีสิทธิหักค่าใช้จ่ายในการออกกรมธรรม์ฉบับนั้นจากเบี้ยประกันที่ส่งไปแล้ว ยอดคงเหลือเท่าใด จึงจะเป็นมูลค่าไถ่ถอนกรมธรรม์

1.3 หลักเกี่ยวกับการเกิดของสัญญาประกันภัย

การเกิดของสัญญาประกันภัยนั้น มีผลเมื่อฝ่ายรับประกันได้พิจารณาคำขอเอาประกันเสร็จแล้วออกกรมธรรม์ให้ผู้เอาประกัน ฉะนั้น ในระหว่างที่ผู้รับประกันยังไม่ได้ออกกรมธรรม์ให้ ก็ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าสัญญาประกันยังไม่เกิด ผู้เอาประกันก็ยังไม่ได้รับความคุ้มครอง ในระหว่างนี้ผู้เอาประกันต้องตกอยู่ในภาวะเสี่ยงภัยเอง แม้ว่าจะได้ส่งชำระเบี้ยประกันงวดแรกไปให้ผู้รับประกันไปแล้วก็ตาม หากเกิดภัยขึ้นในระหว่างที่ยังไม่ออกกรมธรรม์ ผู้รับประกันก็ไม่ต้องรับผิดชอบ การที่ไม่มีกฎหมาย ระเบียบกำหนดให้ฝ่ายผู้รับประกันต้องใช้เวลานานมากน้อยเพียงใด ในการพิจารณาคำขอเอาประกัน ถือได้ว่าผู้เอาประกันไม่ได้รับความเป็นธรรมเท่าที่ควร

1.4 หลักในเรื่องผลบังคับตามสัญญาประกันภัย

ในกรณีสัญญาประกันภัยเป็นโมฆียะ ฝ่ายผู้รับประกันมีสิทธิออกล้างสัญญาภายในกำหนดเดือนหนึ่ง นับแต่วันทราบมูล อันอาจออกล้างได้ หรือภายในห้าปี นับแต่วันทำสัญญาคำว่า "เดือนหนึ่ง นับแต่วันทราบมูล" นั้น การทราบหรือไม่ทราบ เป็นความรู้ของฝ่ายผู้รับประกันแต่ฝ่ายเดียว หากผู้เอาประกันไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า ฝ่ายผู้รับประกันรู้แล้ว ก็ยังไม่อาจนับระยะเวลาเริ่มต้น เป็นช่องทางให้ผู้รับประกันใช้เป็นประโยชน์ ในอันที่จะหน่วงเหนี่ยวการจ่ายเงินสินไหมทดแทน ทำให้ผู้รับประกันได้รับความเดือดร้อน ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการประกันชีวิต อีกทั้งกำหนดระยะเวลาห้าปีนับแต่วันทำสัญญานั้น เป็นระยะเวลายาวนานเกินควร เพราะแม้หากผู้รับประกันทราบ แต่ยังไม่บอกล้างปล่อยให้ผู้เอาประกันส่งเบี้ยประกันไปเรื่อย ๆ จนใกล้จะครบกำหนดระยะเวลาห้าปี จึงบอกล้างเมื่อบอกล้างแล้วฝ่ายผู้รับประกันมีสิทธิหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ได้ออกกรมธรรม์ฉบับนั้น ออกจากจำนวนเงินเบี้ยประกันที่ผู้เอาประกันส่งไปแล้ว จำนวนเงินที่ผู้รับประกันจ่ายคืนก็จะมีจำนวนน้อยกว่าที่ผู้เอาประกันได้จ่ายเป็นเบี้ยประกัน

ผู้เอาประกัน จะมีความรู้สึกว่าเป็นธรรม เพราะนอกจากไม่ได้ดอกเบี้ยแล้ว ยังขาดทุนอีก

นอกจากนี้ในบทบัญญัติของกฎหมาย กำหนดสิทธิของเจ้าหนี้ผู้เอาประกันไว้แคบมาก หากผู้เอาประกันได้กำหนดตัวผู้รับประโยชน์ไว้เป็นการเฉพาะเจาะจงแล้ว เมื่อผู้เอาประกันถึงแก่กรรม เจ้าหนี้ผู้เอาประกันหมดสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้จากจำนวนเงิน ที่ผู้รับประกันจ่ายให้ คงมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากจำนวนเงินเบี้ยประกันที่ผู้เอาประกันส่งไปแล้ว ซึ่งอาจไม่คุ้มเพียงพอกับหนี้ที่ผู้เอาประกันยังต้องรับผิดชอบ ในกรณีที่ผู้เอาประกันกำหนดระบุให้เจ้าหนี้คนใดคนหนึ่งเป็นผู้รับประโยชน์ เจ้าหนี้รายอื่นนอกจากจะไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากจำนวนเงินที่ผู้รับประกันจ่ายให้แล้ว จะได้รับชำระหนี้จากเบี้ยประกันที่ส่งไปแล้ว ก็ต้องพิสูจน์ว่าเบี้ยประกันที่ผู้เอาประกันส่งไปนั้นเกินกว่า

1.5 หลักการชดเชยค่าสินไหมทดแทน

ความจริงเรื่องสัญญาประกันชีวิต มิใช่สัญญาชดเชยค่าเสียหาย หากแต่เป็นสัญญาที่กำหนดวงเงินไว้แน่นอน (Valued Contract) เพราะความรักชีวิตตามธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ไม่อาจประเมินราคาได้ จึงอาจจะทำประกันเป็นจำนวนเงินเท่าใดก็ได้ เพื่อคุ้มครองชีวิตของตนเอง แต่ในทางปฏิบัติ บริษัทผู้รับประกันมีความกังวลต่อปัญหาข้อนี้อย่างมาก ปกติบริษัทรับประกันจะตรวจสอบภาวะเสี่ยงแวดล้อม การมีส่วนร่วมสัมพันธ์ของความสามารถในการหารายได้ฐานะการเงินของผู้เอาประกัน ตลอดจนอาชีพของผู้เอาประกัน มาประกอบการพิจารณาว่าสมควรจะรับประกันหรือไม่ หากจะรับประกันจะจำกัดวงเงินทุนประกันมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพราะอาชีพบางอาชีพก็เสี่ยงภัยเกินไป เช่น แถวชายแดนมักจะมีการลักลอบค้าของหนีภาษี แม้ว่าจะไม่ปรากฏชัด แต่จากการสืบสวนของบริษัทผู้รับประกันก็อาจได้ข้อมูล หรือกรณีผู้หนีสินมากฐานะทางการเงินทรุดโทรม ความคุ้มครองยกเว้นความรับผิดชอบของผู้รับประกัน ในกรณีฆ่าตัวตายก็มีเพียงจำกัด คือหนึ่ง ปีนับแต่วันทำสัญญาประกันเท่านั้น

2. พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พุทธศักราช 2510

เนื่องจากก่อนประกาศใช้กฎหมายนี้ ยังไม่มีกฎหมายควบคุมการประกันวินาศภัยโดยเฉพาะ การควบคุมกิจการดังกล่าวได้อาศัยเงื่อนไขควบคุมกิจการประกันภัยซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้ำขาย อันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผลสุกแห่งสาธารณชน พุทธศักราช 2471 ซึ่งยังไม่รัดกุมพอ เป็นเหตุให้บริษัทประกันวินาศภัยมีฐานะการเงินไม่มั่นคง ทำให้ผู้เอาประกันวินาศภัยเสียเปรียบ และไม่ได้รับความเป็นธรรมเท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายควบคุมการประกันวินาศภัยขึ้นโดยเฉพาะ เพื่อควบคุมบริษัทประกันวินาศภัยให้ดำเนินการโดยเล็งถึงผลประโยชน์ของผู้เอาประกันวินาศภัย มิให้ดำเนินการไปในทางที่เสี่ยงภัย และเพื่อส่งเสริมกิจการประกันวินาศภัยให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นให้ทันกับความต้องการของประชาชน เพราะการประกันวินาศภัยเป็นการช่วยให้ผู้ที่ถูกละเมิดทางร่างกายและทรัพย์สินได้รับชดเชยค่าเสียหายและช่วยบรรเทาความเดือดร้อนแก่เจ้าของทรัพย์สินที่ได้เอาประกันภัยไว้ เพื่อก่อให้เกิดความปลอดภัยและความเชื่อมั่นแก่ผู้ประกอบการค้าและอุตสาหกรรมในการลงทุนในประเทศได้อย่างดีอีกด้วย¹

การควบคุมการดำเนินการกิจการบริษัทประกันวินาศภัย โดย พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510 มีหลักการใหญ่ ๆ ดังนี้

2.1 ควบคุมการดำเนินการของจัดตั้งบริษัทประกันวินาศภัย การประกอบ

ธุรกิจประกันวินาศภัย ตามความในมาตรา 6 ต้องดำเนินการในรูปนิติบุคคล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในรูปบริษัทจำกัด โดยจะดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยวางหลักทรัพย์ประกันและดำรงไว้ซึ่งกองทุนตามที่กำหนดไว้

1. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 1 ตอนที่ 3 2 (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 14 เมษายน

รายละเอียดจะได้ศึกษาต่อไปในเรื่องการควบคุมฐานะการเงินของบริษัท

การประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย โดยตั้งเป็นสาขาของบริษัทประกันวินาศภัย ต่างประเทศจะกระทำได้เมื่อได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรี ทั้งนี้ ต้องวางหลักทรัพย์ประกันและสำรองไว้ซึ่งกองทุนเช่นเดียวกับบริษัทที่จัดตั้งขึ้นในประเทศไทย ตามความในมาตรา 7

บริษัทประกันวินาศภัยต้องชำระค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย และต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปี วันแต่ปีที่ออกใบอนุญาต ตามความในมาตรา 8

การเปิดสาขาของบริษัทประกันวินาศภัยจะกระทำต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี ส่วนบริษัทประกันวินาศภัยที่เป็นสาขาของบริษัทประกันวินาศภัยต่างประเทศจะเปิดสาขาไม่ได้ ตามนัยมาตรา 10

2.2 ความคุมแบบ และกรรมธรรม์ประกันวินาศภัย ตามความในมาตรา 21
กรรมธรรม์ประกันภัยที่บริษัทออกให้แก่ผู้เอาประกันภัยต้องเป็นไปตามแบบและข้อความที่นายทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้ให้รวมทั้งเอกสารประกอบหรือแนบท้ายกรรมธรรม์ประกันภัยนั้นด้วย

แบบและข้อความที่นายทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบไว้แล้วตามวรรคหนึ่ง เมื่อนายทะเบียนเห็นสมควร หรือเมื่อบริษัทร้องขอ นายทะเบียนจะสั่งให้เปลี่ยนแบบและข้อความเสียใหม่ หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงก็ได้

ในกรณีที่บริษัทออกกรรมธรรม์ประกันภัยแตกต่างไปจากแบบหรือข้อความที่นายทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกรรมธรรม์ประกันภัยมีสิทธิเลือกให้บริษัทต้องรับผิดชอบในการชำระหนี้ตามแบบกรรมธรรม์ประกันภัย หรือข้อความที่บริษัทออกให้ นั้น หรือตามแบบหรือข้อความที่นายทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบไว้แล้วก็ได้ และไม่ว่าผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยจะใช้สิทธิดังกล่าวประการใด

หรือไม่ ย่อมไม่เป็นเหตุให้บริษัทพ้นความผิดที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ในกรณีที่บริษัทออกกรมธรรม์ประกันภัย โดยใช้แบบหรือข้อความที่นาย
 ทะเบียนมิได้ให้ความเห็นชอบตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ผู้เอาประกันภัยจะเลือกให้บริษัท
 ต้องรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันภัยนั้น หรือจะบอกเลิกสัญญาประกันภัยนั้นเสีย และให้บริษัท
 คืนเบี้ยประกันภัยทั้งสิ้น ที่ได้ชำระไว้แล้วแก่บริษัทก็ได้ และไม่ว่าผู้เอาประกันภัยจะใช้สิทธิ
 ดังกล่าวประการใดหรือไม่ ย่อมไม่เป็นเหตุให้บริษัทพ้นความผิดที่บัญญัติไว้ใน พระราช
 บัญญัตินี้

2.3 การควบคุมอัตราเบี้ยประกัน อัตราเบี้ยประกันภัยที่บริษัทกำหนด
 จะต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน

อัตราเบี้ยประกันภัยที่นายทะเบียนเห็นชอบไว้แล้ว เมื่อนายทะเบียนเห็น
 สมควรหรือเมื่อบริษัทร้องขอ นายทะเบียนจะสั่งให้เปลี่ยนอัตรานั้นเสียใหม่ก็ได้ การเปลี่ยน
 อัตราใหม่ไม่มีผลกระทบต่อกรมธรรม์ประกันภัยที่ได้กำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยที่นาย
 ทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบไว้ก่อนแล้วตามนัยมาตรา 22

2.4 ควบคุมฐานะการเงิน เพื่อความมั่นคงของบริษัทประกันวินาศภัย
 เป็นหลักประกันของประชาชนผู้เอาประกันการควบคุมฐานะการเงินของบริษัท ได้เริ่มตั้งแต่
 การขออนุญาตจัดตั้งบริษัทรับประกันวินาศภัย ดังต่อไปนี้

ก. การวางหลักทรัพย์ประกัน ตามความในมาตรา 13 บริษัท
 ประกันวินาศภัยต้องมีหลักทรัพย์ของบริษัทวางไว้กับนายทะเบียน เป็นหลักทรัพย์
 ประกันที่มีมูลค่า ดังต่อไปนี้

(1) **หนึ่งล้านบาท** สำหรับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย ทางทะเลและการขนส่ง

(2) **หนึ่งล้านสองแสนห้าหมื่นบาท** สำหรับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยประเภทใดประเภทหนึ่งหรือหลายประเภท โดยไม่รวมการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยทางทะเลและการขนส่ง

(3) **หนึ่งล้านห้าแสนบาท** สำหรับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือหลายประเภทโดยรวมการประกอบธุรกิจประกันภัยทางทะเลและการขนส่ง

หลักทรัพย์ของบริษัทที่ต้องวางไว้กับนายทะเบียนจะเป็นเงินสด พันธบัตรรัฐบาลไทย หรือทรัพย์สินอย่างอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ก็ได้

หลักทรัพย์ประกันที่บริษัทประกันวินาศภัยได้วางไว้ก่อนนายทะเบียนตามความในมาตรา 13 นี้ ได้มีมาตรา 14 ได้บัญญัติไว้ว่า "ย่อมไม่ตกอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ทั้งนี้ตราบเท่าที่บริษัทยังมีได้เลิกกัน" หมายความว่า ตราบใดที่บริษัทยังคงดำเนินการอยู่ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาก็ไม่อาจใช้ยึดอายัด หรือขายทอดตลาดหลักทรัพย์ผู้ประกันได้

ในกรณีที่บริษัทเลิกกิจการ เจ้าหนี้ที่มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากหลักทรัพย์ประกันก่อนเจ้าหนี้รายอื่น ก็ได้แก่เจ้าหนี้ซึ่งมีสิทธิได้รับชำระหนี้ที่เกิดจากการเอาประกันภัย ตามนัยมาตรา 18

ในกรณีที่บริษัทประกันวินาศภัย เลิกประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยประเภทใดอันมีผลให้หลักทรัพย์ประกันที่ได้วางไว้แล้วสูงกว่าจำนวนที่กำหนดไว้สำหรับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยที่คงดำเนินการต่อไป ความในมาตรา 17 แห่ง พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย ได้บัญญัติให้

บริษัทมีสิทธิได้รับคืนทรัพย์สินที่ได้วางไว้เป็นหลักประกันเฉพาะส่วนที่เกินหลักทรัพย์ประกัน สำหรับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย ประเภทที่คงดำเนินการต่อไปนั้น ทั้งนี้ เมื่อบริษัท ได้แสดงหลักฐานให้เป็นที่พอใจอธิบดีว่าได้ปลดเบ็ดเสร็จสิ้นและไม่มีความรับผิดชอบอยู่สำหรับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยประเภทที่เลิกนั้นแล้ว

ข. การดำรงไว้ซึ่งเงินกองทุน มาตรา 19 บัญญัติกำหนดให้บริษัท ต้องดำรงไว้ซึ่งเงินกองทุนตามประเภทของการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย ดังต่อไปนี้

(1) **ไม่น้อยกว่าสองล้านบาท** สำหรับการประกอบธุรกิจการประกันวินาศภัยทางทะเลและการขนส่ง

(2) **ไม่น้อยกว่าสามล้านบาท** สำหรับการประกอบธุรกิจการประกันวินาศภัย ประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือหลายประเภท โดยไม่รวมการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยทางทะเลและการขนส่ง

(3) **ไม่น้อยกว่าสามล้านบาท** สำหรับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยประเภทใดประเภทหนึ่งหรือหลายประเภท โดยรวมทั้งการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยทางทะเลและการขนส่งด้วย

ค. การควบคุมการลงทุนของบริษัทประกันวินาศภัย ตามนัยมาตรา 20 บัญญัติไว้ความว่า "นอกจากการประกันวินาศภัย บริษัทจะลงทุนประกอบธุรกิจอื่นใดได้ก็เฉพาะที่กำหนดในกฎกระทรวง กฎกระทรวงนั้นจะกำหนดเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจนั้น ๆ ให้บริษัทปฏิบัติด้วยก็ได้

การประกอบธุรกิจใดที่ไม่ปฏิบัติหรือไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้ถือว่าเป็นการประกอบธุรกิจที่มีได้กำหนดในกฎกระทรวง"

ปัจจุบันได้มีกฎกระทรวงฉบับที่ 6 ออกตามความในพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510 เรื่องการลงทุนของบริษัทประกันวินาศภัย เพื่อให้บริษัทประกันวินาศภัยดำเนินการขยายการลงทุนแสวงหาผลประโยชน์ได้กว้างขวางยิ่งขึ้นตามภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการประกอบธุรกิจประเภทนี้และการขยายการลงทุนของบริษัทประกันวินาศภัยดังกล่าวย่อมเป็นการช่วยพัฒนาประเทศด้วย เช่น การลงทุนซื้อพันธบัตรรัฐบาลไทย ซื้อหุ้นหรือหุ้นกู้ของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ให้กู้ยืมโดยธนาคารในประเทศเป็นผู้ค้ำประกัน หรือมีหลักทรัพย์เป็นประกัน ให้กู้ยืมแก่การเคหะแห่งชาติ ให้กู้ยืมแก่เกษตรกรเพื่อใช้ในการเกษตรโดยมีผู้ค้ำประกัน หรือฝากเงินไว้กับธนาคารในประเทศโดยได้รับดอกเบี้ย

สาระสำคัญของกฎกระทรวงฉบับที่ 6 อนุญาตให้บริษัทประกันวินาศภัยลงทุนประกอบธุรกิจอื่นได้ดังต่อไปนี้

- (1) ซื้อพันธบัตรรัฐบาลไทย พันธบัตรรองการค้าหรือรัฐวิสาหกิจที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งมีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้น หรือพันธบัตรรัฐวิสาหกิจที่เป็นบริษัทจำกัด ตามรายชื่อที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในการนี้รัฐมนตรีจะกำหนดจำนวน เงินและ เงื่อนไขก็ได้
- (2) ซื้อหรือซื้อลดตั๋วเงินคลังของกระทรวงการคลัง
- (3) ซื้อหุ้นหรือหุ้นกู้ของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยที่ปราศจากภาวะติดพัน
- (4) ซื้อหุ้นหรือหุ้นกู้ของบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่จดทะเบียนในประเทศไทยซึ่งมิได้ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย เว้นแต่บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเฉพาะการประกันต่อ

ในกรณีซื้อหุ้นของบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่ประกอบธุรกิจประกันชีวิต บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดนั้นต้องไม่เป็นสาขาของบริษัทประกันชีวิตต่างประเทศที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตในราชอาณาจักร

ทั้งนี้ บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ตาม (4) และบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดตามวรรคหนึ่ง ของ (4) ต้องไม่เป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดในเครือเดียวกันตามประมวลรัษฎากร

(5) ชื่อหุ้นของนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจประกันชีวิตในต่างประเทศ แต่นิติบุคคลนั้น ต้องไม่มีสาขาในราชอาณาจักร

(6) ชื่อตัวแลกเงินหรือตัวสัญญาใช้เงินโดยธนาคารในประเทศเป็นผู้ออก เป็นผู้รับรอง หรือเป็นผู้อวัลการใช้เงินทั้งจำนวน

(7) ชื่อตัวแลกเงินหรือตัวสัญญาใช้เงินโดยบริษัทเงินทุนหรือบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นผู้ออก เป็นผู้ส่งจ่าย เป็นผู้อวัล หรือเป็นผู้ค้ำประกันการใช้เงินทั้งจำนวน

(8) ให้กู้ยืมโดยกระทรวงการคลังหรือธนาคารในประเทศหรือบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นผู้ค้ำประกันหรือมีหลักทรัพย์เป็นประกัน

(9) ให้กู้ยืมแก่บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่จัดสรรที่ดิน หรือที่ดินและอาคาร ซึ่งจัดสรรตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการจัดสรรที่ดินโดยธนาคารในประเทศเป็นผู้ค้ำประกันหรือมีหลักทรัพย์เป็นประกัน

(10) ให้กู้ยืมแก่การเคหะแห่งชาติ และธนาคารอาคารสงเคราะห์

(11) ให้กู้ยืมแก่สหกรณ์เพื่อการเกษตรที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์

(12) ให้กู้ยืมแก่เกษตรกร เพื่อใช้ในการเกษตรโดยมีผู้ค้ำประกัน

(13) ให้กู้ยืมแก่พนักงานของบริษัทโดยมีผู้ค้ำประกัน

(14) จัดจำหน่ายที่ดินที่บริษัทมีอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510

ใช้บังคับ หรือที่ดินที่ตกเป็นของบริษัทเนื่องจากการชำระหนี้ภายหลังวันที่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

ใช้บังคับ

(15) ซื้อหน่วยลงทุนในโครงการจัดการลงทุนของบริษัทหลักทรัพย์ที่ได้รับอนุญาต
ให้ประกอบกิจการจัดการลงทุนจากกระทรวงการคลัง

(16) ผากเงินไว้ กับธนาคารในประเทศโดยได้รับดอกเบี้ย

ทั้งนี้ผู้ซื้อหรือผู้ส่งจ่ายตัวแลกเงินหรือตัวสัญญาใช้เงิน ผู้กู้ยืม หรือผู้ค้ำประกันตาม
(6) (7) (8) (9) (12) และ (13) ต้องไม่เป็นกรรมการของบริษัท สามี่หรือภรรยาของ
กรรมการของบริษัท หรือกรณีบุคคลดังกล่าวเป็นนิติบุคคล หรือเป็นห้างหุ้นส่วน นิติบุคคล หรือ
ห้างหุ้นส่วนนั้นต้องไม่มีกรรมการของบริษัทหรือสามี่หรือภรรยาของกรรมการของบริษัท เป็น
กรรมการผู้มีอำนาจลงนามแทนนิติบุคคลหรือเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด หรือเป็น
หุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามี่แล้วแต่กรณี นอกจากนี้ หลักทรัพย์ต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้เป็นหลักทรัพย์
ประกันในกรณีดังกล่าวจะต้องไม่เป็นของบุคคลธรรมดา นิติบุคคล หรือห้างหุ้นส่วนดังที่ระบุไว้ใน
วรรคนี้ด้วย"

2.5 การควบคุมบัญชีและทะเบียน ตามความในมาตรา 32 กำหนดให้บริษัท
จัดทำสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีเกี่ยวกับธุรกิจของบริษัทตามแบบและรายการที่นายทะเบียนกำหนด

เมื่อมีเหตุจะต้องลงในสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีของบริษัทเกี่ยวกับธุรกิจของบริษัท
ให้บริษัทลงรายการที่เกี่ยวกับเหตุนั้นในสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีเกี่ยวกับธุรกิจของบริษัท ทั้งนี้
ไม่ช้ากว่าเจ็ดวัน นับแต่วันที่มีเหตุอันจะต้องลงรายการนั้น

ให้บริษัทเก็บรักษาสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีเกี่ยวกับธุรกิจของบริษัทไว้ที่สำนักงาน
ของบริษัทไม่น้อยกว่าสิบปี นับแต่วันที่ลงรายการครั้งสุดท้ายในสมุดทะเบียนหรือสมุดบัญชื่อนั้น หรือ
นับแต่วันที่บริษัทพ้นจากความรับผิดตามรายการที่มีความรับผิดครั้งสุดท้ายนี้ แล้วแต่อย่างใดจะยาว
กว่า ตามนัยมาตรา 33

มาตรา 35 ให้บริษัทส่งรายงานประจำปีแสดงฐานะการเงินและกิจการของบริษัทต่อนายทะเบียนสำหรับรอบปีประติทินที่ล่วงมาแล้วตามแบบและรายการที่นายทะเบียนกำหนดภายในหนึ่งร้อยแปดสิบ วันนับแต่วันสิ้นปีประติทิน และถ้าเป็นบริษัทซึ่งเป็นสาขาของบริษัทประกันวินาศภัยต่างประเทศ ให้ส่งรายงานประจำปีของบริษัทประกันวินาศภัยต่างประเทศที่ตนเป็นสาขาคด้วย ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบ วัน นับแต่วันสิ้นปีบัญชีของบริษัทประกันวินาศภัยต่างประเทศนั้น

2.6 การควบคุมการประกันอัคคีภัยโดยเฉพาะ ตามความในมาตรา 27 บัญญัติไว้ ความว่า เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการประกันอัคคีภัย เมื่อบริษัททำสัญญาประกันอัคคีภัยรายใด ให้บริษัทยื่นรายการเกี่ยวกับการรับประกันอัคคีภัย ตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน สาม วันนับแต่วันที่ได้ทำสัญญาประกันอัคคีภัยรายนั้น

บทบัญญัติวรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับแก่การประกันต่อ

มาตรา 28 เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับรายการตามมาตรา 27 และเห็นสมควร จะกระทำการตรวจสอบเพื่อทราบราคาทรัพย์สินที่เอาประกันภัย ก็ให้กระทำได้ ในการนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ เข้าไปในสถานที่ตั้งของทรัพย์สินนั้น ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก ได้ตามที่เห็นสมควร และให้มีอำนาจตรวจและเรียกให้ส่งเอกสารรวมทั้งหลักฐานใด ๆ เพื่อประโยชน์แก่การที่จะทราบราคาอันแท้จริงของทรัพย์สิน

ผู้เอาประกันภัยหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบตามวรรคหนึ่ง

ถ้าผู้เอาประกันภัยหรือผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความสะดวกตามวรรคสองอันเป็นเหตุให้ไม่สามารถทำการตรวจสอบได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รายงานเป็นหนังสือต่ออธิบดี ในกรณีเช่นว่านี้ เมื่ออธิบดีเห็นสมควร อธิบดีจะมีคำสั่งให้สัญญาประกันอัคคีภัยรายนั้น เป็นอันระงับสิ้นไปก็ได้ คำสั่งของอธิบดีให้กำหนดวันที่ให้สัญญาประกันอัคคีภัยระงับสิ้นไป ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสามวันนับแต่

วันที่อธิบดีมีคำสั่ง และให้อธิบดีแจ้งคำสั่งนั้น โดยพลันไปยังบริษัทและผู้เอาประกันภัย เมื่อได้มีคำสั่งของอธิบดีเช่นว่านี้ ให้สัญญาประกันอัคคีภัยรายนั้นระงับสิ้นไปในวันที่อธิบดีกำหนดนั้น

ในกรณีที่สัญญาประกันอัคคีภัยระงับสิ้นไปตามความในวรรคสาม ในส่วนที่เกี่ยวกับนิติสัมพันธ์ระหว่างบริษัทกับผู้เอาประกันภัย ได้ถือเสมือนว่าการระงับสิ้นไปแห่งสัญญาประกันอัคคีภัยนั้น ได้ระงับสิ้นไปเพราะผู้เอาประกันภัยเป็นผู้ยกเลิกสัญญา

มาตรา 29 ในกรณีที่ปรากฏแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบตามมาตรา 28 ว่า ทรัพย์สินที่เอาประกันภัยมีราคาต่ำกว่าจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยมากถึงขนาดที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าต่ำเกินสมควร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รายงานผลการตรวจสอบนั้นต่ออธิบดีภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ปรากฏผลการตรวจสอบ ในกรณีเช่นนี้ ถ้าอธิบดีเห็นเป็นการสมควร ก็ให้มีอำนาจทำคำสั่งเป็นหนังสือส่งไปยังบริษัทและผู้เอาประกันภัยภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ลดจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยลงเท่าที่อธิบดีเห็นสมควร แต่เมื่อลดลงแล้ว ต้องไม่ต่ำกว่าราคาทรัพย์สินที่เอาประกันภัยตามที่ปรากฏในการตรวจสอบราคาของพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา 30 เมื่อได้มีคำสั่งของอธิบดีตามมาตรา 29 แล้ว

(1) ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิยกเลิกสัญญาประกันอัคคีภัยรายนั้นเสียได้ภายในสามวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งจากอธิบดี และเมื่อได้ยกเลิกแล้ว ให้บริษัทคืนเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัยตามส่วนเฉลี่ยของระยะเวลาที่เอาประกันภัยนั้น

(2) ถ้าผู้เอาประกันภัยมิได้ยกเลิกสัญญาประกันอัคคีภัยตาม (1) ให้ถือว่า การประกันภัยรายนั้นมีจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยตามจำนวนที่อธิบดีได้มีคำสั่งให้ลดลงแล้วนั้น ทั้งนี้ นับแต่วันที่อธิบดีมีคำสั่ง และให้บริษัทกำหนดเบี้ยประกันภัยสำหรับระยะเวลาที่เหลืออยู่ตามจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยเท่าที่ได้ลดลงแล้วนั้น และให้คืนเบี้ยประกันภัยส่วนที่เกินให้แก่ผู้เอาประกันภัย

มาตรา 31 ในกรณีที่วินาศภัยเกิดแก่ทรัพย์สินที่เอาประกันภัยและพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีเหตุอันควรสงสัยว่าวินาศภัยนั้นเกิดขึ้น ด้วยความทุจริตของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัย ให้พนักงานสอบสวน แจ้งเหตุที่สงสัยนั้นไปยังนายทะเบียน ในกรณีเช่นนี้ ให้นายทะเบียนมีอำนาจออกคำสั่งไปยังบริษัท ให้หึงคใช้ค่าสินไหมทดแทนตามกรมธรรม์ประกันภัยรายที่สงสัยนั้นไว้ เมื่อเหตุอันควรสงสัยนั้นหมด ไปแล้ว ให้นายทะเบียนถอนคำสั่งนั้นเสียและให้แจ้งการถอนคำสั่งนั้นไปยังบริษัทและ ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัย

ในกรณีที่นายทะเบียนออกคำสั่งให้หึงคใช้ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าสิทธิ เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนระงับอยู่นับแต่วันที่นายทะเบียนออกคำสั่งจนถึงวันถอนคำสั่งนั้น

2.7 ควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนและนายหน้าประกันวินาศภัย เนื่องจาก การดำเนินธุรกิจของบริษัทประกันวินาศภัยนั้น กระทำผ่านตัวแทน หรือนายหน้า ซึ่งเป็นผู้ทำ หน้าที่ติดต่อกับประชาชนโดยตรง จึงจำเป็นต้องมีการควบคุมการปฏิบัติงานของตัวแทนและนายหน้า โดย พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510 ดังนี้

มาตรา 49 ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการเป็นตัวแทนประกันวินาศภัยหรือเป็นนายหน้าประกันวินาศภัย โดยมีได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

ใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันวินาศภัยให้ระบุด้วยว่าเป็นตัวแทนประกันวินาศภัย ของ บริษัทใด

มาตรา 50 ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันวินาศภัย ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (1) บรรลุนิติภาวะแล้ว
- (2) มีภูมิลำเนาในประเทศไทย
- (3) มีมาตรฐานการศึกษาไม่ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

- (4) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (5) ไม่เคยต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาในความผิดซึ่งกฎหมายบัญญัติ ให้ถือเอาการกระทำโดยทุจริตเป็นองค์ประกอบความผิด เว้นแต่จะพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต
- (6) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย
- (7) ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทน ประกันวินาศภัยหรือใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยในระยะเวลาสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต

มาตรา 51 ผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 50 ประสงค์จะเป็นตัวแทนประกันวินาศภัยของบริษัทใด ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันวินาศภัยของบริษัทนั้นต่อนายทะเบียนพร้อมด้วยหนังสือแสดงความต้องการของบริษัทให้ผู้นั้นเป็นตัวแทนประกันวินาศภัย

เมื่อนายทะเบียนได้พิจารณาคำขอตามวรรคหนึ่งเป็นที่พอใจแล้ว ให้ออกใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันวินาศภัยของบริษัทที่แสดงความต้องการ เมื่อได้ออกใบอนุญาตแล้วให้แจ้งให้บริษัททราบ

ผู้ที่เป็ตัวแทนประกันวินาศภัยของบริษัทใดอยู่แล้วอาจขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันวินาศภัยของบริษัทอื่นอีกได้ คำขอรับใบอนุญาตเช่นว่านี้ ผู้ขอต้องยื่นหนังสือแสดงความยินยอมของบริษัทที่ผู้นั้นเป็นตัวแทนประกันวินาศภัยอยู่แล้ว พร้อมด้วยหนังสือแสดงความต้องการของบริษัทใหม่ ซึ่งต้องมีข้อความแสดงไว้ด้วยว่า บริษัทใหม่นั้นได้ทราบแล้วว่าผู้ขอเป็นตัวแทนประกันวินาศภัยของบริษัทใดอยู่แล้ว เมื่อนายทะเบียนได้ออกใบอนุญาตแล้วให้แจ้งให้บริษัทที่เกี่ยวข้องทราบ

คำขอรับใบอนุญาต หนังสือแสดงความต้องการ หนังสือให้ความยินยอม และใบอนุญาตตามมาตรา นี้ ให้ทำตามแบบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา 52 ตัวแทนประกันวินาศภัยอาจกระทำการในนามของบริษัทในกรณีต่อไปนี้ได้ ในเมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท

(1) รับเบียประกันภัย

(2) ทำสัญญาประกันภัย

หนังสือมอบอำนาจของบริษัทให้ตัวแทนประกันวินาศภัยกระทำการดังกล่าวในวรรคหนึ่งให้ทำตามแบบที่อธิบดีกำหนด

หนังสือมอบอำนาจของบริษัท แม้มิได้ทำตามแบบที่อธิบดีกำหนด ก็ไม่เป็นเหตุให้เสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอก เพราะเหตุที่มีได้ทำตามแบบที่กำหนดนั้น

มาตรา 53 ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัย ในกรณีที่เป็นบุคคลธรรมดา ต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับตัวแทนประกันวินาศภัย และต้องไม่เป็นกรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน หรือลูกจ้างในบริษัทใด

นิติบุคคลซึ่งมีถิ่นที่สำนักงานแห่งใหญ่ในประเทศไทย อาจขอรับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยได้ ในเมื่อการเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยเป็นวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้น และนิติบุคคลนั้นมีพนักงานหรือลูกจ้างที่อาจทำการเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยแทนนิติบุคคลนั้นได้ โดยได้รับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ทั้งนี้นิติบุคคลนั้นต้องไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยในระยะเวลาสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต

มาตรา 54 บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติตามมาตรา 53 ประสงค์จะเป็นนายหน้าประกันวินาศภัย ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่อนายทะเบียน

เมื่อนายทะเบียนได้พิจารณาคำขอตามวรรคหนึ่งเป็นที่พอใจแล้ว ก็ให้ออกใบอนุญาตให้ แต่ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นบุคคลธรรมดา ก่อนที่จะออกใบอนุญาตให้ นายทะเบียนจะจัดให้มีการสอบความรู้เกี่ยวกับการเป็นนายหน้าประกันวินาศภัย ตามวิธีการที่นายทะเบียนเห็นสมควรก็ได้ ถ้าผลแห่งการสอบความรู้ นายทะเบียนเห็นว่าผู้ขอรับใบอนุญาตไม่มีความรู้ตามสมควร ก็ให้แจ้งการออกใบอนุญาต

คำขอรับใบอนุญาตและใบอนุญาตตามมาตรา ๕๑ ให้ทำตามแบบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา 55 นายหน้าประกันวินาศภัยต้องมีสำนักงานตามที่ระบุไว้ในคำขอรับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัย ในกรณีที่มีการย้ายสำนักงาน นายหน้าประกันวินาศภัยต้องแจ้งต่อนายทะเบียน เป็นหนังสือภายในห้าวันนับแต่วันที่ย้าย

มาตรา 56 ให้นายหน้าประกันวินาศภัยจัดทำสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีเกี่ยวกับธุรกิจของนายหน้าประกันวินาศภัยตามแบบและรายการที่นายทะเบียนกำหนด

เมื่อมีเหตุจะต้องลงในสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีตามวรรคหนึ่ง ให้นายหน้าประกันวินาศภัยลงรายการเกี่ยวกับเหตุนั้นในสมุดทะเบียนและสมุดบัญชี เช่นว่านั้นภายในสามวันนับแต่วันที่เหตุอันจะต้องลงรายการนั้น

มาตรา 57 ให้นายหน้าประกันวินาศภัยเก็บรักษาสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีเกี่ยวกับธุรกิจของนายหน้าประกันวินาศภัยไว้ที่สำนักงานของนายหน้าประกันวินาศภัยไม่น้อยกว่าห้าปี นับแต่วันลงรายการครั้งสุดท้ายในสมุดทะเบียนหรือสมุดบัญชานั้น

มาตรา 58 ใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันวินาศภัยและใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยมีอายุใช้ได้จนถึงวันสิ้นปีประจําปีของปีที่ออกใบอนุญาต ผู้ที่ประสงค์จะเป็นตัวประกันวินาศภัยหรือนายหน้าประกันวินาศภัยในปีถัดไป ให้อื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตต่อนายทะเบียนตามแบบที่อธิบดีกำหนดภายในระยะเวลาทศวันก่อนใบอนุญาตจะสิ้นอายุ

มาตรา 59 นายหน้าประกันวินาศภัยผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการผู้จัดการ พนักงานหรือลูกจ้างในบริษัทใด ให้อื่นใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยของผู้นั้นสิ้นสุดลง

มาตรา 60 ในกรณีที่บริษัทได้ส่งมอบกรรมสิทธิ์ประกันภัยแก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกรรมสิทธิ์ประกันภัยนั้นแล้วก็ดี หรือได้ส่งมอบแก่นายหน้าประกันวินาศภัยเพื่อส่งมอบ

แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัยนั้นก็ดี ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้เอาประกันภัยรายนั้นได้ชำระเบี้ยประกันภัยแก่บริษัทแล้ว

๕.

มาตรา 61 เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบการปฏิบัติของนายหน้าประกันวินาศภัย นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเรียกให้นายหน้าประกันวินาศภัยส่งสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีหรือเอกสารใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือจะเข้าไปในสำนักงานของนายหน้าประกันวินาศภัยในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจสอบดังกล่าวแล้วก็ได้ ในการนี้นายหน้าประกันวินาศภัยต้องให้ความสะดวกแก่นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ตามสมควร

มาตรา 62 นายทะเบียนมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันวินาศภัยหรือใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัย เมื่อปรากฏแก่นายทะเบียนว่าตัวแทนประกันวินาศภัยหรือนายหน้าประกันวินาศภัย

1. ผ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้
2. ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 50 หรือในกรณีที่นายหน้าประกันวินาศภัยเป็นนิติบุคคล ปรากฏว่านิติบุคคลนั้นไม่อาจเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยได้ตามมาตรา 53
3. คำเนิงานทำให้เกิดหรืออาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย หรือประชาชน

เมื่อนายทะเบียนสั่งเพิกถอนใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้แจ้งคำสั่งนั้นไปยังผู้ถูกถอนใบอนุญาต

มาตรา 63 ผู้ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา 62 มีสิทธิอุทธรณ์ต่ออธิบดีภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำสั่ง คำวินิจฉัยของอธิบดีให้เป็นที่สุด

มาตรา 64 ห้ามมิให้ผู้ใดชักชวน แนะนำหรือกระทำให้ด้วยประการใด ๆ เพื่อให้บุคคลทำสัญญาประกันภัยกับผู้ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยในต่างประเทศหรือกับบุคคลใด ๆ นอกจากผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยตามพระราชบัญญัตินี้

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่กรณีการชักชวน แนะนำหรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยตามพระราชบัญญัตินี้ทำสัญญาประกันต่อกับผู้ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยในต่างประเทศ

2.8 ควบคุมการบริหารทั่วไป นอกจากการควบคุมกิจการโดยเฉพาะแล้ว พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510 ยังได้มีมาตรการควบคุมการบริหารงานทั่วไป ดังนี้

มาตรา 25 ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้บริษัทปฏิบัติการใด ๆ ในเรื่องต่อไปนี้ได้

- (1) วิธีการเก็บเบี้ยประกัน
- (2) การประเมินราคาทรัพย์สินและหนี้สินของบริษัท
- (3) การประกันต่อ
- (4) การจำแนกประเภทค่าใช้จ่าย
- (5) การจัดสรรเงินสำรองเพื่อการเสี่ยงภัยไว้เป็นประเภท ๆ
- (6) อัตราค่าจ้างหรือบำเหน็จสำหรับตัวแทนประกันวินาศภัยและนายหน้าประกัน

วินาศภัยตามประเภทของการประกันวินาศภัย

(7) แบบ ขนาด ตัวอักษร ภาษาที่ใช้ และข้อความของหนังสือมอบอำนาจของบริษัท รวมทั้งเอกสารแสดงการรับเงินของบริษัท

มาตรา 26 ในการติดต่อกับประชาชน บริษัทต้องเปิดทำงานตามวันและเวลาที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา แต่ทั้งนี้บริษัทจะเปิดทำงานเกินกว่าที่กำหนดก็ได้

การประกอบธุรกิจประกันชีวิตของบริษัทประกันวินาศภัย

มาตรา 47 บริษัทอาจประกอบธุรกิจประกันชีวิตด้วยก็ได้ เมื่อได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา 48 ในกรณีที่บริษัทประกอบธุรกิจประกันชีวิตด้วย

(1) หลักทรัพย์ประกันที่บริษัทต้องวางไว้กับนายทะเบียนตามมาตรา 13 และเงินกองทุนที่บริษัทต้องดำรงตามมาตรา 19 ต้องเป็นหลักทรัพย์ประกันและเงินกองทุนต่างหากจากหลักทรัพย์ประกันและเงินกองทุนซึ่งบริษัทต้องวางและต้องดำรงตามกฎหมายว่าด้วยประกันชีวิต

(2) บริษัทต้องปฏิบัติตามควรทุกประการ เพื่อแยกรายรับ และรายจ่ายของธุรกิจประกันชีวิตออกเป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากรายรับและรายจ่ายของธุรกิจประกันวินาศภัย และเพื่อประโยชน์ในการนี้ รัฐมนตรีจะกำหนดโดยกฎกระทรวงให้บริษัทปฏิบัติการใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้

(3) ในกรณีที่รัฐมนตรีมีคำสั่งให้เพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยให้ถือว่ารัฐมนตรีได้มีคำสั่งให้เพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นด้วย พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510 ได้บัญญัติห้ามมิให้บริษัทดำเนินการดังต่อไปนี้

มาตรา 23 ห้ามมิให้บริษัทกระทำการดังต่อไปนี้

(1) รับประกันวินาศภัยรายเดียวหรือหลายรายรวมกัน เพื่อวินาศภัยอันเดียวกันภายในเขตที่นายทะเบียนกำหนด โดยมีจำนวนเงินเกินกว่าร้อยละสิบของเงินกองทุน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากนายทะเบียน

ในกรณีที่มีการประกันต่อซึ่งวินาศภัยตามวรรคหนึ่งโดยมีผลบังคับพร้อมกับการรับประกันวินาศภัย มิให้นำจำนวนเงินที่ประกันต่อเข้าอยู่ในจำนวนที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง

- (2) ลดทุนโดยมิได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากรัฐมนตรี
- (3) ผากเงินไว้ที่อื่นนอกจากที่ธนาคาร
- (4) เก็บเงินสดไว้ที่อื่นนอกจากที่สำนักงานของบริษัท
- (5) จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดให้แก่กรรมการ ผู้จัดการ ที่ปรึกษา พนักงาน หรือลูกจ้างของบริษัท เพื่อเป็นค่านายหน้าหรือค่าตอบแทนสำหรับ หรือ เนื่องจากธุรกิจหรือการกระทำใด ๆ เว้นแต่จำเป็น เงินเดือน โบนัส หรือเงินอย่างอื่นที่พึงจ่ายตามปกติ
- (6) จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดให้แก่ตัวแทนประกันวินาศภัยหรือนายหน้าประกันวินาศภัย นอกจากเงินค่าจ้างหรือบำเหน็จที่พึงจ่ายตามปกติ
- (7) จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดลงวงหน้าให้แก่บุคคลใดเป็นค่านายหน้าหรือค่าตอบแทนสำหรับงานที่จะทำให้แก่บริษัท
- (8) จ่ายบำเหน็จให้แก่บุคคลที่ช่วยให้มีการทำสัญญาประกันภัย ซึ่งมีใช้ตัวแทนประกันวินาศภัยของบริษัทหรือนายหน้าประกันวินาศภัย
- (9) ซื้อหรือมีไว้เป็นประจำซึ่งอสังหาริมทรัพย์ เว้นแต่เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับประกอบธุรกิจหรือสำหรับใช้เพื่อสวัสดิการของพนักงานและลูกจ้างของบริษัทตามสมควร หรือเป็นการซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่จำนองไว้กับบริษัทนั้นจากการขายทอดตลาดโดยคำสั่งของศาล
บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่ตกเป็นของบริษัทเนื่องจากการชำระหนี้การประกันต้นเงินที่จ่ายให้กู้ยืมไปหรือเนื่องจากบริษัทได้ซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่จำนองไว้กับบริษัทนั้นจากการขายทอดตลาดโดยคำสั่งของศาล จะต้องจำหน่ายภายในเก้าปี นับแต่วันที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตกเป็นของบริษัทหรือภายในกำหนดเวลากว่านั้นตามที่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี ทั้งนี้ เว้นแต่รัฐมนตรีจะอนุญาตให้ใช้เป็นสถานที่สำหรับประกอบธุรกิจ หรือสำหรับใช้เพื่อสวัสดิการของพนักงานและลูกจ้างของบริษัทนั้น
- (10) ให้ประโยชน์เป็นพิเศษแก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ นอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย

- (11) รับชำระเบี้ยประกันภัยจากผู้เอาประกันภัยลดลงต่ำกว่าจำนวนที่ต้องชำระ
- (12) ตั้งหรือมอบหมายบุคคลอื่นนอกจากตัวแทนประกันวินาศภัยหรือพนักงานของบริษัทซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการรับเงินเป็นผู้รับชำระเบี้ยประกันภัย
- (13) ออกกรมธรรม์ประกันภัยซึ่งไม่มีลายมือชื่อของกรรมการผู้มีอำนาจผูกพันบริษัทตามที่ได้จดทะเบียนไว้ หรือไม่มีลายมือชื่อของผู้จัดการสาขาของบริษัทต่างประเทศตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย แล้วแต่กรณี
- (14) โฆษณาใจอันเป็นเท็จหรือเกินความจริงเกี่ยวกับบริษัทหรือธุรกิจประกันวินาศภัยของบริษัท

มาตรา 24 คำสั่งนายทะเบียนซึ่งสั่งไม่อนุญาตตามมาตรา 23 (1) ให้ผู้ทรงศรัทธาต่ออธิบดีได้ภายในสิบห้าวันนับแต่วันทราบคำสั่ง คำวินิจฉัยของอธิบดีให้เป็นที่สิ้นสุด

2.9 การเลิกกิจการบริษัทประกันวินาศภัย กฎหมายได้กำหนดวิธีการไว้ดังนี้

มาตรา 42 เมื่อบริษัทใดประสงค์จะเลิกกิจการ ให้บริษัทนั้นแจ้งความประสงค์ที่จะเลิกกิจการต่อนายทะเบียนให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามสิบวันก่อนวันเลิกกิจการ

ในกรณีที่บริษัทซึ่งเป็นสาขาของบริษัทประกันวินาศภัยต่างประเทศเลิกกิจการ ให้มีการชำระบัญชี ในการชำระบัญชีนั้นให้นำความในมาตรา 44 มาตรา 45 และมาตรา 46 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย

มาตรา 43 รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยเมื่อปรากฏแก่รัฐมนตรีว่าบริษัท

(1) มีหนี้สินเกินกว่าทรัพย์สินหรือมีฐานะการเงินไม่มั่นคงอันอาจเกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน

(2) ผ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวง เงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนด หรือประกาศที่ออกหรือกำหนดตามความในพระราชบัญญัตินี้ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของอธิบดี นายทะเบียน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งสั่งการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในเมื่ออาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัย หรือประชาชน

(3) หยุคประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยโดยไม่มีเหตุอันสมควร

(4) ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยต่อไปจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน

(5) ประวิงการจ่ายค่าสินไหมทดแทนหรือประวิงการคืนเบี้ยประกันภัยที่ต้องจ่ายหรือคืนโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือจ่ายหรือคืนไปโดยไม่สุจริต

มาตรา 44 เมื่อบริษัทใดถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย ให้บริษัทนั้นเลิกกันนับแต่วันที่ถูกลงสั่งเพิกถอนใบอนุญาต และให้มีการชำระบัญชี ในการชำระบัญชานั้น ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งผู้ชำระบัญชี การใดที่เป็นอำนาจหน้าที่ของที่ประชุมใหญ่ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของอธิบดี

มาตรา 45 เพื่อประโยชน์แก่การชำระบัญชี ให้ถือว่าบริษัทซึ่งเป็นสาขาของบริษัทประกันวินาศภัยต่างประเทศเป็นบริษัทจำกัด และเพื่อประโยชน์แก่การนี้ ให้ถือว่านายทะเบียนเป็นทนายหรือนายทะเบียน แล้วแต่กรณี และการเสนอรายงานต่อที่ประชุมใหญ่ ให้เสนอต่ออธิบดี

มาตรา 46 ผู้ชำระบัญชีซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งตามมาตรา 44 อาจได้รับเงินค่าตอบแทนตามที่รัฐมนตรีกำหนด เงินค่าตอบแทนให้จ่ายจากทรัพย์สินของบริษัท